

MIPAA+20
A Sustainable World For All Ages
Joining forces for solidarity
and equal opportunities throughout life

Rome 15-17 June 2022

ROOMAN MINISTERIJULISTUS 2022

“Kestävä maailma kaikenikäisille:

Yhteisvoimin koko elämän aikaisen solidaarisuuden ja yhdenvertaisuuden puolesta”

1. Me Yhdistyneiden kansakuntien Euroopan talouskomission (United Nations Economic Commission for Europe, UNECE) jäsenvaltioiden edustajat, jotka olemme koolla Roomassa 16.–17.6.2022 pidettävässä viidennessä ikääntymistä koskevassa ministerikokouksessa (Ministerial Conference on Ageing), vakuutamme edelleen pitävämme kiinni Berliinin ministerijulistukseen (2002) kirjatusta ja Leónin (2007), Wienin (2012) ja Lissabonin (2017) ministerijulistuksissa vahvistetuista sitoumuksista Madridin ikääntymistä koskevan kansainvälisen toimintasuunnitelman (Madrid International Plan of Action on Ageing, MIPAA) ja sen alueellisen toimintastrategian (Regional Implementation Strategy, RIS) toimeenpanemiseksi UNECEn alueella, jotta voidaan taata vanhoille ihmisille kuuluvien, jakamattomien ja universaalien ihmisoikeuksien täysimittainen toteutuminen.
2. Ihmisten elinikä on UNECEn alueella olennaisesti pidentynyt viimeksi kuluneiden vuosikymmenten aikana lääketieteen edistymisen, asuin- ja työolojen kehittymisen, hyvinvointipalveluiden lisääntymisen ja kansanterveyden paranemisen myötä. Ikääntyneet ovat näin ollen entistä pidempään terveitä ja aktiivisia yhteisön jäseniä, jotka ovat monella tavalla hyödyksi yhteiskunnalle ja perheille niin taloudellisesti kuin sosiaalisesti kansalaisina, vapaaehtoistyöntekijöinä, kuluttajina ja hoitajina sekä kokemuksen ja tiedon lähteinä.
3. Ikääntyneet ovat UNECEn alueella nopeimmin kasvava väestönosa, ja meidän on otettava paremmin huomioon vanhojen ihmisten erilaiset valmiudet ja elämän aikana kasautunut eriarvoisuus, jotta voimme vastata heidän tarpeisiinsa kunkin yksilöllisen tilanteen, identiteetin, tarpeiden, valintojen ja mahdollisuuksien mukaisella tavalla.
4. Viimeisten viiden vuoden aikana MIPAA/RIS-suunnitelman toteuttamisessa on edistytty tunnustamalla ikääntyneiden potentiaali, kannustamalla työurien pidentämiseen ja työkyvyn ylläpitämiseen sekä huolehtimalla arvokkaasta vanhenemisesta. Aktiivisen ja

terveen ikääntymisen puiteohjelmat, ikäystävälliset ympäristöt ja ikääntymisen valtavirtaistaminen otetaan entistä paremmin huomioon. Arvostamme niin kansalaisyhteiskunnan kuin julkisen ja yksityisen sektorin sidosryhmien kasvavaa osallistumista ikääntymistä koskeviin poliittisiin kysymyksiin.

5. Olemme hyvin tietoisia siitä, että MIPAA/RIS-suunnitelman toimeenpano on tapahtunut suurten väestöllisten, poliittisten, sosiaalisten ja taloudellisten muutosten varjossa. Kuluneina vuosina paineet yksityis- ja julkistalouden sekä sosiaali- ja terveyspalveluiden osalta ovat kasvaneet samalla kun tietoisuus ilmastonmuutoksen, digitaalisen murroksen ja erilaisten kriisien, kuten pandemian, aseellisten konfliktien ja luonnonkatastrofien, vaikutuksista on lisääntynyt. Haasteita riittää edelleen, ja jotta voisimme paremmin hyödyntää ikääntyneiden potentiaalia, politiikan linjausten jatkuva kehittäminen on välttämätöntä, ja se voi tapahtua esimerkiksi seuraavin keinoin:
  - a. kehitetään kestäviä, saavutettavia ja riittäviä sosiaalisen suojelun järjestelmiä edelleen siten, että ne kattavat sosiaaliturvan sekä kaikille kuuluvat laadukkaat terveys- ja sosiaalipalvelut, erityisesti pitkäaikaishoidon palvelun, joilla voidaan torjua eriarvoisuuden kasautumista ja ehkäistä vanhuusiän köyhyyttä ja syrjäytymistä
  - b. panostetaan terveyden edistämiseen, esimerkiksi lisäämällä tietoa liikunnan ja ravitsemuksen merkityksestä sekä niihin liittyviä mahdollisuuksia ja muita ennalta ehkäiseviä terveyteen vaikuttavia toimia koko elämänkaaren ajan
  - c. parannetaan vanhojen ihmisten ja heidän edustajiensa mahdollisuuksia osallistua lainsäädäntöön ja politiikkaan kaikilla eri tasoilla siten, että heidän oikeutensa, tarpeensa ja etunsa tulevat paremmin esiin
  - d. tehdään kaikista ympäristöistä fyysisesti, sosiaalisesti, teknisesti ja digitaalisesti entistä ikäystävällisempiä ja kaikille saavutettavia sekä lisätään esteettömien elinympäristöjen ja apuvälineiden saatavuutta
  - e. tunnistetaan vammaisuuden ja ikääntymisen intersektionaalisuus arjen eri osa-alueilla ja puututaan ikääntyneiden vammaisten kohtaamiin esteisiin muun muassa edistämällä ikäystävällisten ympäristöjen suunnittelua ja tarvittavia mukautuksia
  - f. luodaan joustavat edellytykset työssä jatkamiselle pidempään ja terveenä, varmistetaan työmarkkinoiden inklusiivisuus ja kunnan työ iästä riippumatta, ehkäistään epätasa-arvoa, vanhuusiän köyhyyttä ja syrjäytymistä sekä puututaan tilanteisiin, joissa näitä ilmenee
  - g. poistetaan sitkeästi elävää sukupuolten välistä epätasa-arvoa puuttamalla väestömuutoksen vaikutuksiin, jotka kohdentuvat eri tavalla naisiin ja miehiin; keinoja tähän ovat esimerkiksi sukupuolen valtavirtaistaminen kaikissa politiikkaohjelmissa sekä sukupuolen ja iän mukaan eriytetyn tiedon keruu, käyttö ja analysointi
  - h. torjutaan ikäsyrjintää ja ikään perustuvia stereotyyppioita ja ennakkoluuloja yhteiskunnan kaikilla osa-alueilla
  - i. toteutetaan politiikkalinjauksia, jotka vahvistavat sukupolvien välistä ja sisäistä yhteistyötä ja solidaarisuutta nykyisten ja tulevien sukupolvien tarpeet huomioiden

- j. tunnustetaan virallisen hoitotyön ja omaishoitajien, erityisesti ikääntyneiden naisten, merkittävä rooli ja tuetaan sitä sekä edistetään hoitotyön jakautumista tasaisemmin sukupuolten kesken
- k. tunnustetaan ikääntyvien aktiivisen osallistumisen merkitys ja heidän panoksensa yhteiskunnan toiminnan varmistamiseksi myös kriisi- ja konfliktitilanteissa.

6. Koronaviruspandemia ja sen torjumiseksi tehdyt toimet ovat korostaneet monia yhteiskunnallisia haasteita ja mahdollisuuksia. Pandemia on

- a. vaikuttanut suhteettomasti henkilöihin, jotka ovat haavoittuvassa asemassa, kuten heikommassa sosioekonomisessa asemassa tai laitoshoidossa, sekä osoittanut sukupolvien välisen ja sisäisen oikeudenmukaisuuden, inklusion ja tasa-arvon tärkeyden
- b. tuonut korostetusti esiin sellaisten ikäihmisten haavoittuvuuden, joilla on kohonnut vakavan sairauden ja kuoleman riski ja joiden on joissain tapauksissa ollut vaikea saada elintärkeitä palveluita, kuten testausta, rokotusta ja hoitoa, ja jotka ovat joutuneet hoidon suhteen ikäyrjinnän ja syrjivän priorisoinnin kohteeksi. Kansanterveydelliset toimet, kuten turvavälien vaatiminen, hoitolaitosten rajoitukset ja ikäihmisten päiväkeskusten väliaikainen sulkeminen, ovat aiheuttaneet ja syventäneet vanhojen ihmisten sosiaalista eristäytyneisyyttä, mistä on ollut vakavia seurauksia heidän henkiselle ja fyysiselle terveydelleen.
- c. tuonut esiin tarpeen vahvistaa terveydenhuollon ja pitkäkaishoidon kapasiteettia, kriisivalmiutta ja koordinoitua, erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden suojelun osalta, sekä kehittää joustavia ja innovatiivisia hoitomalleja eri ympäristöjä varten haavoittuvuuden ehkäisemiseksi
- d. osoittanut selvästi, että kun tehdään vaikeita kansanterveydellisiä päätöksiä, joilla on vaikutusta vanhoihin ihmisiin, ohjaavina periaatteina pitää olla arvokkuus ja jokaisen oikeus laadukkaisiin terveys- ja sosiaalipalveluihin
- e. korostanut tarvetta taata vanhoille ihmisille ihmisoikeuksien toteutuminen täysimittaisesti mukaan lukien itsemääräämisoikeus ja omatoimisuus, osallistuminen päätöksentekoon, liikkumisen vapaus ja sosiaalinen osallistuminen
- f. korostanut vakaiden ja kaikille kuuluvien hyvinvointijärjestelmien sekä solidaarisuuden tärkeyttä, kun torjutaan kriisien taloudellisia ja yhteiskunnallisia seurauksia
- g. tuonut esiin kansalaisyhteiskunnan, kaikenikäisten vapaaehtoisten, paikallisyhteisöjen ja perheiden vahvan osallistumisen merkityksen, jotta voidaan parantaa ikääntyneiden ja muiden tukea tarvitsevien olosuhteita
- h. nostanut esiin ikääntyneiden panoksen ja osallistumisen yhteiskunnassa, josta esimerkkinä on eläköityneiden terveydenhuollon ammattilaisten vapaaehtoinen paluu töihin terveyden- ja sosiaalihuollon järjestelmien toimivuuden tukemiseksi
- i. korostanut monenkeskisen yhteistyön tärkeyttä, mukaan lukien hyvien käytäntöjen, kokemusten, osaamisen ja tietojen jakaminen.

7. Lähitulevaisuudessa tulemme näkemään yhteiskunnallisia muutoksia, jotka perustuvat koronapandemian aikaisiin kokemuksiin. Sitoudumme edelleen MIPAA/RIS-suunnitelmaan, joka viimeisten 20 vuoden ajan on tarjonnut puitteet moniulotteisten ja

sektorirajat ylittävien ikääntymistä koskevien kysymysten käsittelyyn, mutta samalla korostamme, että on välttämätöntä varmistaa täysimittainen ihmisoikeuksien toteutuminen myös vanhuudessa. Pidämme tärkeänä ikääntymiseen liittyviä politiikkalinjauksia, joilla toteutetaan sekä kestävän kehityksen Agenda 2030 -ohjelman tavoitteita ”ketään ei jätetä jälkeen” lupauksen mukaisesti että YK:n terveen ikääntymisen vuosikymmenen (UN Decade of Healthy Ageing 2021–2030) tavoitteita ja visiota ”maailmasta jossa kaikilla on mahdollisuus elää hyvä ja pitkä elämä”. Näemme uusien haasteiden, kuten käynnissä olevan digimurroksen ja ilmastonmuutoksen, muokkaavan yhteiskuntaamme nopeasti. Koronapandemiasta opitun ja tähän astisten saavutusten perusteella on syytä pohtia muutosten tekemistä ikääntymistä koskevien politiikkalinjausten kansainvälisiin puiteohjelmiin niin, että ne vastaavat näihin haasteisiin.

8. Sitoudumme osallistumaan hankkeisiin, joilla edistetään tiedonvaihtoa ja hyvien käytäntöjen jakamista sekä alueellista yhteistyötä ja osaamisen vahvistamista ikääntymistä koskevissa asioissa UNEEC:n jäsenvaltioiden ja asianomaisten sidosryhmien, kuten ikääntyneiden ja heitä edustavien järjestöjen, kesken.
9. Päämääränämme on saada aikaan kestävä maailma kaikenikäisille ja toimia yhteisvoimin koko elämän aikaisen solidaarisuuden ja yhdenvertaisuuden puolesta. Haluamme tehdä aidosti yhteistoiminnallista ja monenkeskiseen kumppanuuteen perustuvaa työtä seuraavassa esitettyjen poliittisten tavoitteiden saavuttamiseksi vuoteen 2027 mennessä.

I – Aktiivisen ja terveen ikääntymisen edistäminen läpi elämän

Sitoudumme edistämään aktiivista ja tervettä ikääntymistä läpi elämän seuraavin keinoin:

10. *toteutetaan* käytännön toimenpiteitä, joiden tavoitteena on varmistaa vanhojen ihmisten ihmisoikeuksien toteutuminen täysimittaisesti, mahdollistaa aktiivinen ja terve ikääntyminen läpi elämän yksilöllisin ratkaisuin, hyödyntää pidentyneen terveen eliniän potentiaali ikääntyneiden erilaiset tilanteet ja sukupuoli huomioiden sekä torjua eriarvoisuutta, jotta jokaisella on mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa kaikilla elämänaloilla
11. *osallistetaan* iäkkäät ihmiset ja heitä edustavat järjestöt rakentavalla ja merkityksellisellä tavalla lainsäädännöllisiin ja poliittisiin prosesseihin kaikilla tasoilla sen varmistamiseksi, että heidän oikeutensa, tarpeensa ja etunsa otetaan huomioon heitä koskevissa politiikkalinjauksissa, ohjelmissa ja laeissa
12. *valtavirtaistetaan* sukupuoli aktiivista ja tervettä ikääntymistä edistävässä politiikkaohjelmissa ottaen huomioon erilaiset yksilölliset tarpeet ja tilanteet eri elämänvaiheissa
13. *mahdollistetaan* ikääntyneiden osallistuminen sosiaaliseen elämään, kulttuurielämään ja kansalaisyhteiskunnan toimintaan sekä edistetään elinikäistä oppimista

14. *panostetaan* strategioihin ja toimintaan sekä *osallistetaan* kaikki yhteiskunnan toimijat terveiden elintapojen edistämiseen koko elinkaaren ajan mutta erityisesti vanhuudessa kannustamalla ja luomalla mahdollisuuksia liikunnan harjoittamiseen, terveellisiin ruokailutottumuksiin ja terveyttä edistäviin ennaltaehkäiseviin toimiin sekä tukemalla mielenterveyttä ja hyvinvointia
15. *investoidaan* entistä ikäystävällisempien ympäristöjen luomiseen toteuttamalla innovatiivisia asumisratkaisuja, älykästä kaupunki- ja maaseutusuunnittelua, tarkoituksenmukaisia virkistysmahdollisuuksia sekä saavutettavia julkisen liikenteen ja liikkumisen palveluita siten, että ikääntyneet voivat osallistua prosessiin merkityksellisellä tavalla; tämä vahvistaa heidän omatoimisuuttaan ja itsenäisyyttään ja antaa heille mahdollisuuden ikääntyä turvallisesti itse valitsemassaan ympäristössä; samalla otetaan huomioon kaikenikäisten ihmisten elämänlaadun parantaminen sukupolvien välistä näkökulmaa korostaen sekä WHO:n ikäystävällisten ympäristöjen ohjeistusta noudattaen
16. *toteutetaan* käytännön toimia vanhojen ihmisten yksinäisyyden ja sosiaalisen eristäytyneisyyden torjumiseksi esimerkiksi tukemalla paikallisyhteisöjen ja kansalaisyhteiskunnan hankkeita, innostamalla sosiaaliseen osallistumiseen ja sukupolvien väliseen solidaarisuuteen, kannustamalla vapaaehtoistoimintaan ja sosiaalisiin innovaatioihin sekä edistämällä digitaatioita
17. *edistetään* myönteistä kulttuuria ja kuvaa ikääntymisestä nostamalla ikääntyneiden moninaisuus resurssiksi ja korostamalla, kuinka monilla eri tavoin vanhat ihmiset vaikuttavat yhteiskunnassa
18. *suojellaan* vanhoja ihmisiä ikäsyrynnältä ja kaikenlaiselta muulta syrjinnältä laatimalla lakeja ja muita instrumentteja paikallisella, kansallisella ja kansainvälisellä tasolla ja tukemalla niiden toimeenpanoa, uudistamalla syrjiviin tai stereotyyppisiin asenteisiin tai käytäntöihin perustuvia instrumentteja, käynnistämällä koulutusohjelmia ja kampanjoita tietoisuuden lisäämiseksi sekä vahvistamalla sukupolvien välistä toimintaa, vuoropuhelua ja tukea
19. *suojellaan* entistä paremmin vanhoja ihmisiä, erityisesti naisia ja vammaisia, henkiseltä suorituskyvyltään heikentyneitä tai muuten toisista riippuvaisessa asemassa olevia henkilöitä kaikenlaiselta fyysiseltä, henkiseltä, seksuaaliselta, sukupuoleen perustuvalta tai taloudelliselta väkivallalta ja väärinkäytökseltä sekä laiminlyönneiltä
20. *tunnustetaan* että kotona, laitoksessa, palveluasunnossa tai muualla tapahtuva väkivalta on rikos ja sellaisena merkittävä kansanterveydellinen huolenaihe, joka heikentää uhrin aktiivisen ja terveellisen ikääntymisen mahdollisuutta, ja *varmistetaan*, että läheisväkivaltaa koskeva kansallinen lainsäädäntö ottaa huomioon kaikki vanhuksiin kohdistuvan väkivallan muodot ja tarjoaa tarvittavat tukipalvelut, kantelukeinot ja yhdenvertaisen oikeusturvan ikääntyneille väkivallan uhreille

21. *edistetään* ikääntyvien osallistumista työmarkkinoille ja *mahdollistetaan* työurien pidentäminen olennaisena osana kestävää ja inklusiivista taloutta ja ikääntyneiden sosiaalista osallistumista, taloudellista turvaa ja hyvinvointia
22. *kehitetään* aktiivista työmarkkinapolitiikkaa vastaamaan ikääntyneen työvoiman tarpeisiin esimerkiksi tarjoamalla räätälöityjä tukitoimia ikääntyneille työnhakijoille ja kannustamalla työnantajia hyödyntämään ikäjohtamista, edistämään sukupolvien välistä vuoropuhelua työpaikalla, parantamaan osaamisen kehittämistä ja perhemyönteisiä työjärjestelyjä sekä tarjoamaan terveellisiä, turvallisia ja saavutettavia työpaikkoja ja huolehtimaan työtapaturmien ja ammattitautien ehkäisemisestä
23. *kehitetään* kestäviä, inklusiivisia, yhdenvertaisia ja entistä kattavampia eläkejärjestelmiä ja *luodaan* oikeus saada eläkettä palkattomista hoitotyön jaksoista, jotta voidaan ehkäistä vanhuusiän köyhyyttä
24. *panostetaan* ikääntyneiden opiskelumahdollisuuksiin tarjoamalla koulutusta ja oppimista oman ammattialan lisäksi, jotta voidaan vahvistaa heidän mahdollisuuksiaan elää tyydytystä tuottavaa elämää vanhuudessa ja samalla tukea aikuisväestön elinikäistä oppimista
25. *edistetään* käyttäjäystävällistä digitalisaatiota, *parannetaan* ikääntyneiden digiosaamista ja -lukutaitoa, jotta he pysyvät kehityksen mukana digitalisoituvassa maailmassa, ja *varmistetaan*, että heidän oikeutensa tietoon, osallistumiseen ja palveluihin toteutuvat sekä digilaitteiden ja verkon välityksellä että ei-sähköisten vaihtoehtojen avulla tietoturvallisessa, käyttäjäystävällisessä ja saavutettavassa muodossa.
26. *tuetaan* ”hopeatalouden” (silver economy) innovaatioita ja *arvostetaan* ikääntyvien jatkuvaa tuottavuutta ja ostovoimaa sekä heidän osallistumistaan yhteiskunnalliseen ja taloudelliseen toimintaan kannustamalla suunnittelijoita, yrityksiä ja liikelaitoksia tarjoamaan älykkäitä digi-, talous- ja muita palveluita sekä *kehitetään* ikäystävällisempiä tuotteita ja palveluita ottamalla ikäihmisiä mukaan niiden suunnittelu- ja kehitystyöhön
27. *kannustetaan* kansallisia, alueellisia ja paikallisia päättäjiä perustamaan riippumattomia elimiä (esimerkiksi vanhusvaltuutettu) huolehtimaan ikääntyneiden oikeuksista, tarpeista ja eduista kaikilla yhteiskunnan osa-alueilla.

II – Ikääntyneiden pitkäaikaishoitoon pääsyn ja omaisille/hoitajille annettavan tuen varmistaminen

Sitoudumme ikääntyneiden pitkäaikaishoitoon pääsyn ja omaisille/hoitajille annettavan tuen varmistamiseen seuraavin keinoin:

28. *sovelletaan* yksilökeskeistä ja ikäystävällistä lähestymistapaa hoitamiseen, *taataan* niin pitkälle kuin mahdollista henkilön itsenäisyys, omatoimisuus ja arvokkuus varmistamalla kaikille kuuluvien ja yhdenvertaisten terveyden- ja sosiaalihuollon sekä pitkäaikaishoidon palveluiden saatavuus, joissa otetaan huomioon ennaltaehkäisy, varhaisen

puuttumisen ja integroidun hoidon periaatteet sekä perheiden tukeminen ja eriarvoisuuden kasautuminen elämän mittaan

29. *jatketaan* kestävien investointien edistämistä kaikissa terveys- ja sosiaalipalveluissa, erityisesti pitkäaikaishoidon järjestelmien kehittämiseksi ja parantamiseksi yhteistyössä paikallishallinnon ja muiden sidosryhmien kanssa
30. *parannetaan* terveyden- ja sosiaalihuollon henkilöstön työ sopimusten ehtoja ja työoloja varmistamalla esimerkiksi asianmukainen henkilöstömitoitus, työturvallisuus, koulutus ja muut hyvän työn ulottuvuudet
31. *kehitetään* koronaviruspandemiasta opittujen kokemusten pohjalta toimintaa niin, että ikääntyneiden oikeuksista, tarpeista ja valinnanvapaudesta henkilökohtaisen vapauden, yksityisyydensuojan, omatoimisuuden ja itsemääräämisoikeuden suhteen pidetään huolta myös terveyskriiseissä ja muissa poikkeustilanteissa
32. *ryhdytään toimiin* pitkäaikaishoidon palveluiden kysynnän kasvuun varautumiseksi kokonaisvaltaisen strategisen suunnittelun avulla, jotta voidaan varmistaa sekä määrällinen että laadullinen kapasiteetti, joka pohjautuu yhdenvertaiseen ja kestäväan rahoitukseen. Tähän sisältyy pätevän hoitohenkilöstön saatavuus, hoitolaitosten parempi johtaminen ja yhteistyö sidosryhmien kanssa, mukaan lukien kansalliset viranomaiset, alue- ja paikallishallinto, terveys- ja sosiaalipalveluiden ja pitkäaikaishoidon tarjoajat, tiedeyhteisö, kansalaisyhteiskunta sekä ikääntyneet henkilöt ja heidän edustajansa.
33. *priorisoidaan ja panostetaan* terveyden- ja sosiaalihuollon työntekijöiden ammattitaidon ja osaamisen kehittämiseen ja täydennyskoulutukseen geriatrian, gerontologian ja digitaitojen osalta, jotta voidaan vastata kasvaviin hoidon laatuun ja innovaatioita koskeviin tarpeisiin; *sijoitetaan* tutkimus- ja innovaatiotoimintaan tietoperustaisen koulutuksen ja käytäntöjen tarjoamiseksi terveys- ja sosiaalialalle, mukaan lukien ikä syrjintää koskevan tietoisuuden lisääminen ja siihen liittyvä koulutus sekä ikääntyneiden oikeudet yksityisyydensuojaan ja henkilökohtaiseen omatoimisuuteen
34. *tunnustetaan* epävirallisen hoidon ja omaishoitajien rooli tärkeänä osana hoidon tuottamista ja *tuetaan* sitä tarjoamalla neuvontaa, apua ja sosiaalista suojelua, tekemällä järjestelyjä palkkatyön, hoitotyön ja oman elämän tasapainottamiseksi sekä vahvistamalla sukupolvien välistä solidaarisuutta ja tasapuolisempaa hoitotyön jakautumista naisten ja miesten kesken
35. *varmistetaan* terveys- ja sosiaalipalveluiden sekä pitkäaikaishoidon laatu laatujohtamisen, valvonnan, auditoinnin ja jatkuvan kehittämisen avulla ottamalla mukaan hoitotyön tekijät, omaishoitajat, ikäihmiset ja muut sidosryhmät; *huolehditaan* että palveluiden tarjonta perustuu vuoropuheluun hoidettavien kanssa ja että käytössä on arviointijärjestelmä niitä varten, jotka eivät mielestään saa heille kuuluvia palveluita
36. *laajennetaan suojelua* laiminlyönneiltä ja väärinkäytöksiltä eri hoitoympäristöissä ottamalla käyttöön tehokkaita suojelumekanismeja, mukaan lukien ehkäisevät toimet, kantelut ja asioihin puuttuminen

37. *kehitetään, päivitetään säännöllisesti ja toimeenpannaan* kansallisia ja alueellisia suunnitelmia dementiasta kärsivien henkilöiden hoitamiseksi ja laadukkaiden terveys- ja sosiaalipalveluiden sekä pitkäaikaishoidon palveluiden tuottamiseksi, jotta voidaan varmistaa heikentyneestä kognitiivisesta tai henkisestä suorituskyvystä kärsivien ihmisten osallistuminen, arvokkuus ja elämän laatu sekä heidän perheilleen ja omaishoitajilleen tarjottava tuki
38. *vastataan* palliatiivisen hoidon kasvavaan tarpeeseen lisäämällä niihin liittyvät palvelut muun hoidon ja tuen jatkumoon ja *huolehditaan* arvokkaasta elämän loppuvaiheesta.

III - Ikääntymisen valtavirtaistaminen osana kaikenikäisten yhteiskunnan edistämistä

Sitoudumme siihen, että kaikenikäisten yhteiskunnan aikaansaamiseksi ikääntyminen valtavirtaistetaan kaikkiin politiikkaohjelmiin seuraavin tavoin:

39. *kehitetään (tai vahvistetaan jos on jo olemassa)* kansallinen strateginen puiteohjelma tai prosessi ikääntymisen valtavirtaistamiseksi siten, että niin yksilö- kuin väestötason ikääntymiseen liittyvät seikat otetaan järjestelmällisesti huomioon ja sisällytetään kaikkiin politiikkaohjelmiin paikallisella, alueellisella, kansallisella ja kansainvälisellä tasolla muun muassa kestävän kehityksen Agenda 2030 -ohjelman ja muiden kansainvälisten politiikkaohjelmien toimeenpanon kautta
40. *lisätään* ikä- ja sukupuolisensitiivistä tutkimusta väestön ikääntymisestä ja vanhojen ihmisten moninaisista tilanteista sekä sukupuolen, iän ja vammaisuuden mukaan eriytettyä tiedonkeruuta näyttöön perustuvan poliittisen päätöksenteon, seurannan ja arvioinnin tukemiseksi
41. *rakennetaan* valtavirtaistamisen tueksi ihmisoikeusperustainen, elinkaarilähtöinen, näyttöön perustuva, sukupuolisensitiivinen ja yhdenvertainen lähestymistapa, jossa ikääntymistä tarkastellaan sekä yhteiskunnan että yksilön näkökulmasta ja jossa otetaan huomioon keskenään risteävät (intersektionaaliset) syrjinnän muodot ja ikääntyvien moninaiset tarpeet, valinnat ja mahdollisuudet
42. *koordinoidaan* ikääntymiseen liittyvät politiikkaohjelmat kaikilla hallinnon tasoilla laatimalla tai vahvistamalla instituutioiden välisiä koordinoituneita mekanismeja, jotta voidaan varmistaa ikääntymisulottuvuuden valtavirtaistaminen kaikissa julkisen sektorin ohjelmissa
43. *rakennetaan* ikääntymisen valtavirtaistamisen osaamista kehittämällä menetelmiä uusien lakien ja politiikkaohjelmien ikä- ja sukupuolisensitiivistä analyysiä ja vaikutusten arviointia varten
44. *kehitetään* sidosryhmien sitouttamiseksi osallistava lähestymistapa koko hallinnon ja yhteiskunnan läpäisevänä yhteistyönä sen varmistamiseksi, että ikääntyneet ja heitä edustavat järjestöt tulevat kuulluiksi ja aktiivisesti mukaan merkitykselliseen, sektorirajat ylittävään ikääntymistä koskevaan vuoropuheluun ja yhteistyöhön, johon osallistuvat

kaikki asiaankuuluvat julkisen ja yksityisen sektorin, tiedeyhteisön, sosiaalisten kumppanien ja kansalaisyhteiskunnan toimijat

45. *vahvistetaan* ikääntyneiden ihmisoikeuksien täysimittaista toteutumista siten, että otetaan huomioon kriisi- ja konfliktitilanteiden sekä koronaviruspandemian esiin tuomat haasteet ja tehostetaan kansainvälistä yhteistyötä tässä suhteessa.

Lopuksi

46. Tämän järjestyksessä viidennen ikääntymistä koskevan ministerikokouksen aikana käytyjen keskustelujen ja tehtyjen ehdotusten ja suositusten pohjalta haluamme nostaa esiin ja tunnustaa UNECE:n ikääntymistä koskevan pysyvän työryhmän (UNECE Standing Working Group on Ageing) roolin tärkeimpänä hallitusten välisenä elimenä, joka vahvistaa ikääntymistä koskevaa alueellista vuoropuhelua, yhteistyötä ja osaamisen rakentamista. Jatkamme edelleen osallistumista sen toimintaan ja haluamme tukea sekä pysyvän työryhmän että sen sihteeristön työtä.
47. Arvostamme MIPAA/RIS-suunnitelman merkitystä ja roolia ikääntymiseen liittyvien politiikkaohjelmien kehittämisessä ja edistämässä kuluneiden 20 vuoden aikana matkalla kohti kaikenikäisten yhteiskuntaa ja vanhojen ihmisten etujen ja hyvinvoinnin edistämistä kansallisella ja alueellisella tasolla. Pysyvälle työryhmälle annamme tehtäväksi päivittää RIS-strategia ja selvittää myös MIPAA-suunnitelman päivittämisen mahdollisuutta, jotta ikääntymiseen liittyvät politiikkaohjelmat vastaisivat paremmin taloudellista, yhteiskunnallista ja digitaalista murrosta ja uusia esiin nousevia haasteita, sekä kehittää tarvittavia instrumentteja politiikkaohjelmien tukemiseksi.
48. Arvostamme UNECE:n sihteeristön ja muiden sidosryhmien tärkeää työtä niiden avustaessa jäsenvaltioita MIPAA/RIS-suunnitelman toimeenpanossa sekä Rooman ministerijulistuksen 2022 tavoitteiden toteuttamisessa muun muassa kehittämällä ja päivittämällä kansallisia ikääntymistä koskevia strategioita, vahvistamalla ikääntymisen valtavirtaistamista koskevaa osaamista ja ottamalla huomioon koronaviruspandemiasta saadut kokemukset.
49. Tunnistamme väestön ikääntymisen merkittäväksi globaaliksi trendiksi, joka on otettava huomioon kansainvälisissä puiteohjelmissa ja hankkeissa, ja tuemme Agenda 2030 -ohjelman toimeenpanoa ja erilaisten globaalien ja alueellisten aloitteiden, kuten YK:n terveen ikääntymisen vuosikymmenen (2021–2030), globaalien ikäsyryjinnän vastaisen kampanjan (Global Campaign to Combat Ageism) ja väestöllisen resilienssin vuosikymmenen (Decade of Demographic Resilience, 2022–2031) toteuttamista sekä ikääntymistä koskevan avoimen työryhmän (Open-Ended Working Group on Ageing) toimintaa.
50. Haluamme ilmaista lämpimät kiitoksemme Italialle UNECE:n viidennen ikääntymistä koskevan ministerikokouksen isäntämaana toimimisesta kesäkuussa 2022.